

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

58-1

BRNO 2017

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 58
Volume 58

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Nákončí saxu z hrobu v Blučině-Cezavách (obr. 2, str. 105).
Sax-sword strap-end from the tomb of Blučina-Cezavy (Fig. 2, Pg. 105).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2017
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2017 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

MOHELNO (OKR. TŘEBÍČ)

„Plevovce“. Epigravettien. Sídliště. Systematický výzkum.

Na jaře 2016 jsme vzhledem k plánované krátkodobé odstávce přečerpávací elektrárny Dalešice pokračovali ve výzkumu paleolitické lokality Mohelno-Plevovce. Na předchozí výzkumy jsme navázali v prostoru kamenné struktury B (KSB; Škrdla *et al.* 2014). Výzkum probíhal ve dříve vytyčené souřadné síti a zkoumaná plocha byla rozšířena severovýchodním a východním směrem. Celkem bylo prozkoumáno 10 m², tj. 2300 litrů sedimentu. V tuto chvíli tedy souvislá prokopaná plocha v okolí KSB včetně činí 30 m². Nově bylo získáno 77 zaměřených artefaktů a dalších více jak dvě stě artefaktů pochází z proplavování materiálu na 2 mm sítích. Krom toho bylo nalezeno také několik fragmentů osteologického materiálu.

Severovýchodně od KSB bylo zdokumentováno pokračování na nálezy bohatého horizontu, kde jsou stále dochovány intaktní sedimenty, ovšem již bez kamenné dlažby. Vzhledem k tomu, že nadložní sedimenty tímto směrem mohutní, není vyloučené, že by se zde mohla nacházet dosud neznámá kamenná struktura. Byla proto vykopána jedna sonda o rozměrech 0,5 × 0,5 m ve vzdálenosti 5 m severně od KSB za účelem ověření podložní situace. Sonda nezachytila žádné nálezy, ale doložila v tomto místě přítomnost intaktních sedimentů. Dohled a případný výzkum v tomto prostoru bude pokračovat.

Poděkování

Výzkum byl umožněn vstřícností vedení Dalešické elektrárny, které nás o plánované odstávce s předstihem informovalo.

Tereza Rychtaříková, Petr Škrdla, Ondřej Mlejnek, Jaroslav Bartík, Vít Záhorák, Petr Knotek

Literatura

Škrdla, P., Bartík, J., Eigner, J., Rychtaříková, T., Nikolajev, P., Nývltová Fišáková, M., Nejman, L., Polanská, M., Novák, J. 2014: Mohelno-Plevovce: Kamenná struktura B. *Přehled výzkumů* 55(1), 9–24.

Resumé

Mohelno (Třebíč District), „Plevovce“. The area excavated in 2014 in Mohelno-Plevovce (Škrdla *et al.* 2014) was extended in 2016. The total area excavated in 2016 was 10.0 m² with 77 artifacts recovered during excavation and another 200 small artifacts were obtained during sediment screening.

OŘECHOV (OKR. BRNO-VENKOV)

„Kabáty“, Ořechov IV. Bohunicien. Sídliště. Systematický výzkum.

V září 2016 pokračovaly průzkumné práce na nedávno popsané lokalitě bohunicien Ořechov IV (Škrdla *et al.* 2016). Oproti dřívějším letům, kdy bylo možné provádět jen drobnější sondážní práce, se po dohodě se zemědělci naskytla možnost odкрыtí větší souvislé plochy. Odkryv přímo navázal na sondážní práce z listopadu 2013 (Škrdla *et al.* 2016, 25). Půdorys zmíněné sondáže byl zachycen při západním okraji odkryté plochy. Cílem výzkumu v roce 2016 bylo prozkoumat pokračování intaktních poloh a získat další stratifikované artefakty v kontextu datovatelného materiálu.

Na lokalitě provádíme systematické povrchové průzkumy od roku 2010 (Škrdla *et al.* 2011; Škrdla *et al.* 2016) a doposud jsme z povrchu získali 3214 artefaktů. Na základě prostorové distribuce artefaktů jsme v rozmezí let 2011 až 2013 vyhloubili několik zjišťovacích sond (prozkoumaná plocha o rozměru přibližně 8 m²). Pouze v prostoru sondy Or4_T02 byly zachyceny intaktní sedimenty s polohami uhlíků (Škrdla *et al.* 2016). Byla zdokumentována nejméně dvě ohniště zahlobená do podloží tvořeného navětralým granodioritem a další popelovité čočky. Další dvě ohniště byla zachycena v okolí. Z jedné popelovité čočky prozkoumané v listopadu 2013 (část jejího půdorysu byla zachycena odkryvem v roce 2016, *cf.* obr. 5) byl získán zlomek úštěpu z rohovce typu Stránská skála (Škrdla *et al.* 2016).

Při výzkumu v září 2016 byla prozkoumána plocha o velikosti 21,5 m² (obr. 5). Výzkum probíhal ve čtvercové síti 1 × 1 m², kdy byl každý čtverec rozdělen na čtyři subčtverce o rozměrech 0,5 × 0,5 m², které byly postupně zkoumány. Veškerý prokopaný sediment byl nasucho proséván a následně plaven přímo na místě na sítích s velikostí ok 3 × 3 mm.

Podloží sondy tvořil navětralý granodiorit, jehož povrch byl značně nerovný a s četnými depresiemi, ve kterých byly dochovány relikt kvartérních sedimentů (obr. 6). Tyto měly charakter hnědavého půdního sedimentu s vysokým obsahem uhličitánu vápenatého (pravděpodobně sekundárního), promíšeného s písčitémi částicemi zvětralého granodioritu z podloží. Zatímco jižním, západním a severním směrem intaktní kvartérní sedimenty vyklíňovaly, východním směrem nabíraly na mocnosti (obr. 6). Východní směr, i když se jím vzdalujeme od povrchového klastru nálezů, se tak jeví jako jediný perspektivní pro případné pokračování sondážních prací.

V sedimentu byly přítomny četné ojedinělé uhlíky a uhlíkaté polohy (čočky), nepravidelně rozložené

v celé ploše. V jednom případě se jednalo o výraznou koncentraci propáleného sedimentu, kterou vzhledem k dočervena propáleným stěnám interpretujeme jako ohniště a které tak má vzhledem k dřívě nalezeným ohništím pořadové číslo 5. Mocnost ohniště dosahovala v kompaktních místech až 11 cm. Ohniště mělo rozměry 1,0 × 0,6 m a bylo protažené ve směru spádu svahu, tj. ve východo-západním směru. Dočervena propálené stěny se zachovaly pouze ve východní části ohniště. Oproti dřívě zaznamenaným ohništím se však nepodařilo prokázat zahlobnutí tohoto ohniště do podloží.

Na zkoumané ploše bylo nalezeno pouze několik artefaktů, které byly nepravidelně rozptýleny v rámci celé plochy. Nejvýraznější artefakt představuje proximální zlomek čepele s fasetovanou úderovou plochou z rohovce typu Krumlovský les (obr. 7), který byl nalezen ve vzdálenosti 2,7 m od ohniště č. 5 (na souřadnici [346,144] – cf. obr. 5). Dále byly nalezeny tři mikroúštěpky, obecně z jurského rohovce, u kterých vzhledem k rozměrům nelze typ suroviny blíže určit. U jednoho dalšího drobného úštěpku nelze rozhodnout o jeho arteficiálnosti. Dva z těchto mikroúštěpků byly nalezeny v sousedství ohniště č. 5. Další skupinu artefaktů představují tři masivní artefakty (hrubotvará industrie) z mikrodioritu nejspíše místního původu. Jde o velký úštěp (na souřadnici [395,237]), dále pak o blok, který má na jednom konci negativy úštěpů a připomíná dvoulicí sekáč (na souřadnici [518,177]), a v neposlední řadě další blok, na jehož povrchu jsou zřetelné lomové plochy (na souřadnici [485,410]) – v tomto případě však intencionalita úderů (lomů) není zřejmá. Spolu s mikrodiority bylo nalezeno i několik kompaktních kusů lokálního granodioritu a křemen s částečně zaobleným povrchem (poslední zmíněný na souřadnici [410,400]). Za pozornost stojí skutečnost, že část ze zmíněných artefaktů z hrubých surovin (zejména mikrodiorit) byla nalezena na okraji koncentrace uhlíků interpretované jako ohniště č. 5 a pravděpodobně s ní souvisí.

Několik desítek litrů sedimentu z ohniště č. 5 bylo odebráno na flotaci za účelem provedení antrakologické analýzy. Některé větší uhlíky z ohniště č. 5 bylo odesláno na datování do několika různých laboratoří. Dosud máme k dispozici pouze výsledek z Poznaň – 41500 ± 1000 BP (Poz-87124), který je v souladu s předchozími výsledky (zejména s datem z ohniště č. 3, cf. Škrdla *et al.* 2016).

V prosinci 2016 při průzkumu pooraného pole bylo východně popisované sondy objeveno několik koncentrací vyoraných uhlíků. Výše zmíněná domněnka, že intaktní polohy s nálezy tímto směrem pokračují, se tak potvrdila. Současně byla na protilehlém konci povrchového klastru nálezů (cf. Škrdla *et al.* 2016, obr. 4) objevena poloha s hojnými artefakty v intaktním sedimentu. Lokalita si proto zaslouží další pozornost.

Poděkování

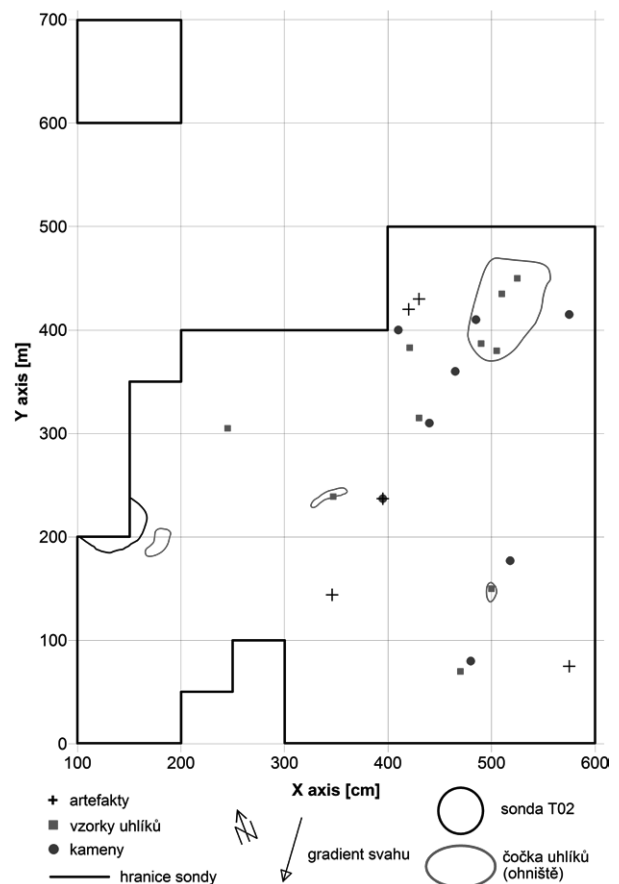
Výzkum byl podpořen projektem GAČR č. 15-19170S.

Petr Škrdla, Tereza Rychtaříková, Jan Novák, Ondřej Mlejnek, Vít Záhorák, Roman Bortel

Literatura

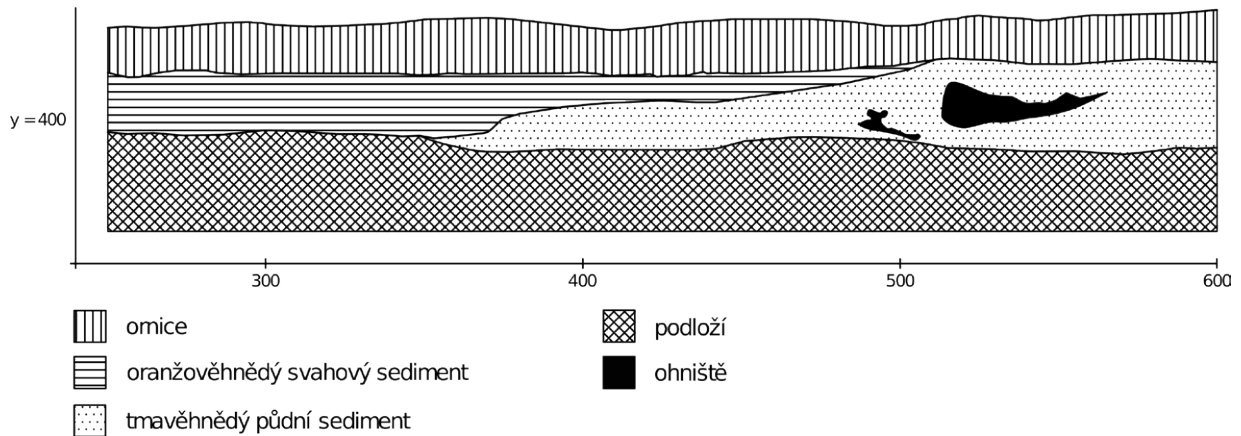
Škrdla, P., Rychtaříková, T., Nejman, L., Bartík, J., Hrušková, A., Krása, J. 2016: Ořechev IV: Nová lokalita bohunicenu nad údolím Bobravy. *Přehled výzkumů* 57(1), 11–31.

Škrdla, P., Rychtaříková, T., Nejman, L., Kuča, M. 2011: Revize paleolitického osídlení na dolním toku Bobravy. Hledání nových stratifikovaných EUP lokalit s podporou GPD a dat z dálkového průzkumu Země. *Přehled výzkumů* 52(1), 9–36.

Obr. 5. Ořechev IV. Plošná distribuce.

Fig. 5. Ořechev IV. Spatial distribution.

Obr. 6. Ořechov IV. Profil (Y=300).
Fig. 6. Ořechov IV. Profile (Y=300).

Resumé

Ořechov (Brno-venkov District), „Kabáty“, Ořechov IV. An area of 21.5 m² was excavated within the Ořechov IV surface artifact cluster in September 2016 (Fig. 5, 6). The excavation yielded a limited number of artifacts including a proximal blade fragment with a faceted striking platform made from Krumlovský les-type chert (Fig. 7). We also discovered a hearth (No. 5) rich in charcoal. A large sediment sample (dozens of liters) was collected for anthracological analysis and several samples were sent to different radiocarbon laboratories. Currently only a date from Poznań is available – 41500 ± 1000 BP (Poz-87124). This result is consistent with a previous date from hearth No. 3 (cf. Škrdla *et al.* 2016).

Obr. 7. Ořechov IV. Zlomek čepele s fasetovanou patkou.
Fig. 7. Ořechov IV. Blade fragment with a faceted striking platform.

TUROVICE (OKR. PŘEROV)

„Zadní záruby“. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

V roce 2015 byl prováděn povrchový sběr v poloze „Zadní záruby“ na temeni táhlého hřbetu, západně od výrazného návrší „Kamenice“ (307,1 m n. m.), při jižním okraji katastrálního území obce Turovice. V místě geografické souřadnice 49.408607N, 17.578012E (WGS 84) bylo Martinem Skříčkem nalezeno patinované rydlo na retušované čepeli (obr. 8) zhotovené ze silicitu glacigenních sedimentů. Délka čepele činí 60 mm, maximální šířka je 22 mm. Lokalita se nachází na pravém břehu potoka Kozrálka, který představuje levostranný přítok říčky Moštěnky. Nadmořská výška nálezové polohy se pohybuje okolo 300 m. Jedná se o solitérní nález, který lze vzhledem k absenci dalších doprovodných nálezů spojit s prozatím blíže nespecifikovatelnými mladopaleolitickými aktivitami v předmětném prostoru. Nejbližší lokalitou s doklady osídlení z období mladého paleolitu je výrazná poloha „Šibence“ (301 m n. m.) vzdálená od místa nález rydla přibližně 1,1 km směrem severovýchodním.

Zdeněk Schenk

Resumé

Turovice (Přerov District), „Zadní záruby“. An isolated Upper Paleolithic artefact – a burin on a retouched blade made from erratic flint was found by Martin Skříček in the cadastral territory of Turovice, Zadní záruby field.